

İSTANBUL HAVALİMANI TRANSİT GEÇİŞ MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:

2023/46

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 23/11/2023 tarih ve 2023/860 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ.....	1
II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	3
III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	9
A. Değerlendirme.....	9
B. Tavsiyeler.....	10
1. Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler.....	10
2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiye.....	10

KISALTMALAR

AIÖK	: Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
CCTV	: Closed Circuit Television - Kapalı Devre Televizyon Sistemi
INAD	: Inadmissible Passenger - Kabul Edilemez Yolcu
m²	: Metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 20/4/2016 tarihli 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı hükmü uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Kişilerin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı yerlerden birisi olan transit geçiş merkezleri dayanağını 11/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunundan (YUKK) almaktadır. YUKK'un 7'nci maddesine göre; *"(1) Aşağıdaki yabancılar, kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir: a) Pasaportu, pasaport yerine geçen belgesi, vizesi veya ikamet ya da çalışma izni olmayanlar ile bu belgeleri veya izinleri hileli yollarla edindiği veya sahte olduğu anlaşılanlar, b) Vize, vize muafiyeti veya ikamet izin süresinin bitiminden itibaren en az altmış gün süreli pasaport veya pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar, c) 15 inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar. (2) Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, geri çevrilen yabancılar tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır. (3) Bu*

madde kapsamındaki yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar sınır kapılarında kendileri için belirlenen alanlarda bekletilir.”

5. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevi ve yetkisini haiz olduğu ifade edilmiştir. Havalimanlarında kabul edilemez yolcuların (INAD)¹ tutulduğu transit geçiş merkezlerine ziyaret düzenlemek TIHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

6. Anılan görevin icrası kapsamında, 20/1/2023 tarihinde İstanbul Havalimanı Transit Geçiş Merkezine **haberli** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde Kurum Başkanı Prof. Dr. Muharrem KILIÇ, İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile talep üzerine görevlendirilen Adli Tıp Uzmanı ... ve Psikolog ... yer almıştır.

7. Ziyaret, İstanbul Havalimanı Mülki İdare Amiri ... ve Havalimanı Göç İdaresi Başkanlığı Grup Yetkilileri ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, TIHEK’in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, İdare’den Merkezin işleyişi, mevcut durumu, personel ve kabul edilemez yolcular ile uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcular hakkında genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından kabul edilmeyen ve uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcuların, Merkezde tutulma süreleri boyunca kaldıkları yolcu bekleme odaları yerinde incelenmiş, görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Ziyaret sırasında Merkezde tutulmakta olan kabul edilmeyen ve uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcularla görüşülmüş, yolculara TIHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilerek ziyaretin amacı, kapsamı, kişisel verilerin gizliliğinin korunacağı ve ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanarak görevli personel bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tüm görüşmelerin ardından Merkez İdaresi ile son görüşme toplantısı yapılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Merkez İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret tamamlanmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 19/1/2023 tarihli ve 18517 sayılı oluruna istinaden

¹ Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 4/1/c: “Kabul edilmeyen yolcu; ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine ya da ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi ifade eder.”

İstanbul Havalimanı Transit Geçiş Merkezine² 20/1/2023 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Merkez, İstanbul Havalimanı Dış Hatlar Terminalinde yer almakta olup 7/4/2019 tarihinden bu yana Göç İdaresi Başkanlığı İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğü Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

10. Havalimanında bulunan Pasaport Kontrol Noktalarında geçerli bir seyahat belgesine sahip olmama, hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunması, pasaport süresinin yetersiz olması gibi ülkeye kabul edilmeme nedenlerinden herhangi birinin tespit edilmesi halinde gelen yolcu, görevli polis memuru tarafından Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına yönlendirilmekte, burada ülkeye neden kabul edilemeyeceği ile bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri kendisine tebliğ edildikten sonra parmak izi kaydı alınarak kimlik bilgileri, geldiği ülke ve taşıyıcı hava yolu firması belirlenmektedir. Bu aşamada Kabul Edilmeyen Yolcu Formu ve Bilgi Formu düzenlenerek bir nüshası yolcuya verilmektedir.

11. İlgili mevzuata³ göre kabul edilmeyen yolcuların geri götürülmesinden taşıyıcı havayolu firması sorumludur. Yolcunun taşıyıcı hava yolu firması belirlenerek dönüş uçağı var ise ilgili firma tarafından bileti temin edilip yolcu Kabul Edilmeyen Yolcu Salonuna alınmadan yer hizmetlerine teslim edilerek geri gönderilmektedir. Konaklaması gereken ya da uluslararası koruma başvurusunda bulunan kabul edilmeyen yolcunun üst ve eşya araması yapılarak tutanak altına alınmakta ve eşyaları emanete alınmaktadır. Arama işlemi, yabancının cinsiyeti dikkate alınarak kadın ya da erkek güvenlik görevlilerince yapılmaktadır. Arama işlemlerinin ardından yolcu salonda yer alan ilgili odalara yerleştirilmektedir.

12. 2022 yılı içerisinde ülkemize giriş yapmak üzere İstanbul Havalimanına gelen ve yapılan kontroller sonucunda kabul edilmeyen yolcu olarak bekletilenlerin sayısının 9047 olduğu ve bu kişilerin uluslararası koruma başvurusunda bulunmaması halinde burada ortalama 6 ila 12 saat aralığında kaldığı öğrenilmiştir. 2023 yılı başından ziyaretin gerçekleştirildiği tarihe kadar olan 20 günlük sürede ise 235 erkeğin, 83 kadının, anne ya da babasının refakatinde

² Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

³ Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 5/2/b: "Taşıyıcılar, kabul edilmeyen yolcuların geri götürülmesinden, gönderilene kadar beslenme, konaklama ve sağlık giderlerinin karşılanmasından sorumludur."

13 çocuğun, refakatsiz ise 10 çocuğun kabul edilmeyen yolcu olarak tespit edildiği bilgisi edinilmiştir.

13. Gelen yolcular arasında refakatsiz çocuk bulunması halinde bu çocukların hiçbir şekilde Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Salonuna alınmadığı, ülkeye girişlerinin yapıldığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bilgi verildiği ve Bakanlığa bağlı ilgili kurumlarda işlemlerine devam edildiği öğrenilmiştir. Bunlara ilave olarak engelli yolcuların işlemlerine de ülke içinde devam edildiği aktarılmıştır.

14. Kabul edilmeyen yolcular arasında hamile kişilerin bulunması halinde bu kişilerin öncelikli olarak hastaneye sevk edildiği, uçuşa elverişli olduklarına dair rapor alınması halinde geldikleri uçakla geri gönderildikleri, uçuşa elverişli olmadıklarının anlaşılması halinde yolcuların bu alanda barındırılmadığı ve işlemlerine ülke içinde devam edildiği bilgisi edinilmiştir.

15. Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Salonu dört ayrı bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerden iki tanesi kabul edilmeyen yolcular, diğer ikisi ise uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılmıştır. Aynı gün içerisinde ya da birkaç gün içerisinde geri gönderilecek kişilerin kabul edilmeyen yolcu bölümlerinde, uluslararası koruma başvurusunda bulunan ve bunun sonuçlarını bekleyen kişilerin ise uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılmış bölümlerde konaklatıldığı öğrenilmiştir.

16. Kabul edilmeyen yolcular için ayrılan bölümlerden bir tanesi erkek yolcular diğeri ise kadın yolcular tarafından kullanılmaktadır. Her iki bölüm birbirinden bağımsız olup bölümlerin birbirleri ile bağlantısı bulunmamaktadır. Kabul edilmeyen yolcular için ayrılan her iki bölümde de altışar oda bulunmaktadır. Her iki bölüm de birbirine benzer yapıda inşa edilmiş olup erkek kabul edilmeyen yolcular için ayrılan bölüm 153 m², kadın kabul edilmeyen yolcular için ayrılan bölüm 168 m²'dir.

17. Uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılan bölümlerden bir tanesi erkek yolcular diğeri ise kadın yolcular tarafından kullanılmaktadır. Her iki bölüm birbirinden bağımsız olup bölümlerin birbirleri ile bağlantısı bulunmamaktadır. Uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar için ayrılan her iki bölümde de ikişer oda bulunmaktadır. Her iki bölüm de birbirine benzer yapıda inşa edilmiş olup büyüklükleri 45 m²'dir.

18. Yolcuların tutulabileceği başka bir alan bulunmamaktadır. Merkez İdaresi mevcut alanların yeterli olduğunu, günlük ortalama 30 yolcunun kabul edilmeyen yolcu salonlarını kullandığını, (Ziyaretin yapıldığı gün 23 yabancıların bulunduğu öğrenilmiş, gün içerisinde ayrılışların ve Merkeze kabullerin yapıldığı görülmüştür.) uluslararası koruma başvurusunda

bulunanlar için de mevcut alanların yeterli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca yolcu sayısında yoğunluk yaşanmaması adına işlemlerin hızlı bir şekilde tamamlanarak kabul edilmeyen yolcuların genellikle geldiği ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceği üçüncü bir ülkeye⁴ geri gönderildiği belirtilmiştir. Yapılan incelemede belirtilen alanların yabancıların kalması için yeterli ve ihtiyaca uygun olduğu gözlemlenmiştir.

19. Kabul edilmeyen yolcular için ayrılan kadın ve erkek bölümlerinin her birinin girişinde yemek yeme alanı olarak da kullanılan ortak kullanım alanı yer almaktadır. Burada yeterli sayıda masa ve sandalye, duvara monte edilmiş bir ankesörlü telefon, su sebili ile bir televizyonun yer aldığı görülmüştür. Bu giriş alanının karşısında iki tuvalet, bir banyo ve iki lavabonun yer aldığı bölüm bulunmaktadır. Bu bölümlerin her birinde, girişin sağında ve solunda yer alan koridorlara açılan altı odanın bulunduğu görülmüştür. Odaların her birinde yatağa dönüştürülebilir tek kişilik ve üç kişilik koltuklar ile yeteri sayıda masa, sandalye ve dolabın bulunduğu görülmüştür.

20. Uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılan kadın ve erkek bölümlerinin her birinde bir giriş bölümünün ve buraya bağlı iki odanın bulunduğu görülmüştür. Giriş bölümünde tuvalet ve banyo, masa ve sandalyeler ile çamaşır makinası, duvara monte edilmiş bir ankesörlü telefon ve su sebili yer almaktadır. Odaların her birinde iki katlı ranzaların ve yatağa dönüştürülebilir tek kişilik koltuklar ile yeterli sayıda masa, sandalye ve dolap ile televizyonun bulunduğu görülmüştür. Ayrıca bu bölümde yer alan kadınlar için ayrılmış odalarda, beşik ve çocuklar için oyuncakların da bulunduğu görülmüştür.

21. Merkeze kabul işlemleri tamamlanan her yolcuya, mevsim şartlarına uygun olarak temiz battaniye, nevresim, yastık vb. malzemelerin verildiği, kabul edilmeyen yolcu Merkezden çıkış yaptıktan sonra çarşaf ve nevresimlerin değiştirilerek yıkamaya gönderildiği bilgisi edinilmiştir. Bununla birlikte ziyaret esnasında kabul edilmeyen yolcular için ayrılan kadın ve erkek bölümlerinde temiz battaniye, nevresim ve yastıkların bulunmadığı görülmüş olup Merkez İdaresi, kabul edilmeyen yolcuların talebi halinde bu ürünlerin verildiğini, uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için giriş anından itibaren bu ürünlerin verildiğini ve düzenli olarak değiştirildiğini ifade etmiştir.

22. Kabul edilmeyen yolcu bölümünde kalan yabancılar yapılan görüşmelerde, talep halinde battaniyenin verildiğini ancak çarşaf, yastık ve yastık kılıfı gibi ürünlerin verilmediğini

⁴ Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik madde 5/2/a: “Yolcuyu getiren taşıyıcı, yolcunun geldiği ülkeye veya yolcunun rızası doğrultusunda kabul edilebileceği üçüncü bir ülkeye gönderilmesiyle ilgili işlemleri derhal başlatır ve en geç üç gün içinde sonuçlandırır.”

belirtmiştir. Bu duruma ilave olarak odalarda yer alan koltukların bazılarının kırık ve çoğunluğunun kirli durumda olduğu görülmüştür.

23. Uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişiler için ayrılan bölümlerde kalan yabancılara nevresim, yastık, battaniye gibi ürünlerin verildiği görülmüş olup gerçekleştirilen görüşmelerde yabancılardan konuya dair bir şikâyet edinilmemiştir.

24. Merkez İdaresi tarafından, Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığı depolarında çok sayıda temiz ve kullanıma hazır ürünlerin bekletildiği, ihtiyaç halinde buraya getirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından, salonların girişinde yer alan dolaplarda çok sayıda ve çeşitlilikte bebek bezi, kâğıt havlu, ıslak mendil gibi malzemelerin bulunduğu görülmüştür.

25. Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Salonlarında yer alan tüm bölümlerin ısınma, soğutma ve havalandırmaları merkezi havalandırma sistemi ile sağlanmaktadır. Sistemin ayarlanabilir olduğu, her bölümün girişinde yer alan duvara monte edilmiş cihazlardan sağlanabildiği, yabancılardan kendi isteklerine göre ısı derecesini ayarlayabildikleri ve odaların sıcak olduğu gözlemlenmiştir.

26. Aydınlatma, floresan lamba panelleriyle sağlanmaktadır. Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Salonlarında yer alan hiçbir bölümde pencere bulunmadığı, bu sebeple doğal ışık almadığı, yapay aydınlatmanın olduğu görülmüştür.

27. Merkezde tutulmakta olan yolcular, Kabul Edilmeyen Yolcu Salonunun transit alan içerisinde bulunması nedeniyle havalimanı içerisinde serbestçe dolaşma imkânına sahip değildir. Merkez İdaresi tarafından, kabul edilmeyen yolcuların talep etmeleri halinde, uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcuların ise herhangi bir izin almaksızın Kabul Edilmeyen Yolcu Salonunun dışında yer alan koridorlara çıkabildikleri belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcu salonu dışında yer alan koridora günde ortalama bir saat çıkabildiği bilgisini paylaşmıştır.

28. Merkezde, kabul edilmeyen yolcuların genellikle kısa süreler için burada barındırıldığı ve bu sürelerin genellikle 24 saati aşmadığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişilerin (Yaklaşık 300 gündür burada kalan bir yabancı yolcu bulunmakta olup kontrol edilen kayıtlarda geçmiş tarihlerde uzun süreli kalan başka yolcuların da bulunduğu görülmüştür.) ise uzun süreler burada kalabildiği anlaşılmıştır. Merkez İdaresi, bu sorunun çözülmesi adına gerekli çalışmaların başlatıldığını, uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar için havalimanı sınırları içerisinde ancak yolcuların açık alandan da yararlanabilecekleri yeni bir binanın inşa edileceğini belirtmiştir. Yeni yapılacak

binaya dair proje aşamasının tamamlanmasının beklenildiği, bunun akabinde inşaat çalışmalarının başlayacağı vurgulanmıştır.

29. Odalarda bulunan tuvalet ve banyolarda tuvalet kâğıdı, kâğıt havlu, sıvı sabun gibi temizlik ürünlerinin bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte özellikle erkek bölümlerinde yer alan tuvalet kapılarının anahtar deliklerinin bulunmadığı ve buradan içerinin görülebildiği, bazı tuvaletlerde ise çöp kovalarının bulunmadığı, bunun yerine kullanılan karton kutuların ıslandığı ve kokuya neden olduğu gözlemlenmiştir.

30. Merkezde yer alan tuvalet ve banyolarda 24 saat sıcak suya erişimin bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Yapılan incelemede sıcak suyun kısa süre içerisinde aktığı görülmüş olup yolculardan da konuya dair bir şikâyet alınmamıştır.

31. Salonlarda yer alan oda ve koridorların bakım ve temizliğinin görevli personel tarafından günlük olarak yapıldığı öğrenilmiştir. Ziyaret esnasında odaların genel olarak temiz olduğu, ancak banyo ve tuvalet bölümlerinin temiz olmadığı görülmüştür.

32. Merkezde tutulan yolcuların yemek ve içme suyu ihtiyacı, yolcuyu Türkiye'ye getiren havayolu firması tarafından ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Yolculara günde üç öğün yemek ve sınırsız içme suyu verildiği, özel beslenme ihtiyacı olan yolcular için ihtiyaca uygun yemeklerin sağlanmakta olduğu, yolcuların kantin veya markete erişim olanağının bulunmadığı, ancak herhangi bir ihtiyaçları olduğunda taşıyıcı havayolu firmasınca ihtiyaçlarının ücretsiz olarak karşılandığı bilgisi edinilmiştir. Yapılan incelemede yolculara yemek ve su dağıtımlarının yapıldığı görülmüş, yemeklerin havalimanında yer alan restoranlardan sağlandığı, dağıtılan suya ilave olarak bölümlerde su sebillerinin de bulunduğu gözlemlenmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yolculardan yemek ve suya erişim konusunda herhangi bir şikâyet edinilmemiştir.

33. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda yolcuya ilk müdahalenin, Havalimanı içinde yer alan hastane doktorları tarafından yapıldığı, yolcunun hastaneye götürülmesi gerekirse polis memuru eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı, yolcuların ilaç kullanmaları gerektiğinde ise doktor talimatına göre ilacın güvenlik görevlisi nezaretinde verildiği belirtilmiştir.

34. Ziyaret esnasında kabul edilmeyen yolcu olduğu tespit edilen ve alanda bekletilen bir yolcunun dizi ile ilgili bir sağlık problemi yaşadığı görülmüş, Ziyaret Heyetinde yer alan Adli Tıp Uzmanı tarafından yolcunun mevcut durumu ve sağlık raporları değerlendirilmiş olup yolcunun bekleme alanında tutulmasının uygun olmayabileceği bilgisi İdare ile paylaşılmıştır. İdare, kişinin durumundan haberdar olduklarını, ilgili merciler ile gerekli yazışmaların

yapıldığını, en kısa süre içerisinde kişinin alandan çıkartılarak ülkeye girişine izin verileceğini belirtmiştir.

35. Merkez İdaresi tarafından, haftada en az bir gün İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğünden yolcularla görüşme yapmak üzere psikolog ve sosyal çalışmacının geldiği, yolcuların talebi halinde görüşmeler gerçekleştirdikleri belirtilmiştir.

36. Kabul edilmeyen yolcuların ve uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişilerin, Merkezde tutuldukları süre boyunca cep telefonu, bilgisayar, tablet gibi elektronik cihazlarını yanlarında bulundurulabildikleri, bu cihazlar aracılığıyla internete erişim sağlayabildikleri, havalimanının internetinden günlük bir saat ücretsiz olarak yararlanabildikleri belirtilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yolcuların elektronik eşyalarını kullandıkları görülmüş olup bununla birlikte bazı yolcuların bu durumdan haberdar olmadığı bazıların ise internete bağlanma konusunda detaylı bilgilendirme yapılmadığı için güçlük yaşadığı gözlemlenmiştir.

37. Merkez İdaresi kabul edilmeyen yolcuların konsolosluk ve büyükelçiliklerle irtibata geçebilmeleri adına kendilerine ücretsiz telefon kartı verildiğini belirtmiştir. Ziyaret edilen tüm bölümlerde büyükelçiliklerin telefon ve adres bilgilerinin yazılı olduğu belgelerin ankesörlü telefonların yakınına asılmış olduğu görülmüştür.

38. Tüm odalarda ilgili personelle iletişim kurulabilmesi adına duvara sabit telefonlar ile acil çağrı butonlarının bulunduğu görülmüştür. Bu cihazların personel ile iletişim halinde kullanılacağına dair 11 farklı dilde hazırlanmış bilgilendirme formunun duvarda asılı olduğu ve acil çağrı butonlarının ve telefonların çalıştığı görülmüştür.

39. Merkezde dışardan herhangi bir ziyaretçi kabulüne izin verilmediği, yabancıların avukatlarının ise Havalimanı Mülki İdare Amirinin onayı ile giriş yapabildiği ve yabancı ile görüşebildiği belirtilmiştir.

40. Salonlarda yer alan tüm bölümlerde televizyonların bulunduğu ve televizyonlarda farklı dillerde yayın yapan çok sayıda kanalın bulunduğu görülmüştür.

41. Yapılan incelemelerde, Türkiye'ye kabul edilmeme nedeni, geri dönüş süreci ve geri dönene kadar kişilerin Merkezde tutulacağına ilişkin bilgilerin ilgili yolcuya kabul edilmeyen yolcu formu ile tebliğ edildiği, yabancıların bu konuda bilgilendirildiğine dair İngilizce ve Türkçe dillerinde hazırlanan formları imzalamış olduğu görülmüştür. Bu formlara ilave olarak yabancıların haklarına dair bilgilerin yer aldığı 26 farklı dilde formun mevcut olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret sırasında çeşitli dillerde hazırlanmış formların mevcut olduğu

görülmüştür. Ayrıca Havalimanı Grup Başkanlığında görev yapan personel tarafından yolcularla haklarına ilişkin bilgilendirici görüşmeler yapıldığı da belirtilmiştir.

42. Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığı bünyesinde Arapça, Rusça ve İngilizce dil bilen dört tercümanın görev yaptığı, ayrıca görev yapan uzman, uzman yardımcısı ve diğer personel arasında da yabancı dil bilenlerin bulunduğu ve yabancılarla iletişimin bu kişiler aracılığıyla sağlandığı belirtilmiştir.

43. Merkezde, koridor ve yolcular için ayrılan odaları gösteren güvenlik kameraları bulunmaktadır. Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü personeline kamera görüntülerinin 24 saat Kapalı Devre Televizyon Sistemi (CCTV) Odasından takip edilmekte olduğu belirtilmiştir. Yapılan incelemede, koridor ve salonların 24 saat kayıt altına alındığı, kayıtların sistemde geriye dönük olarak 30 gün süreyle saklandığı, elektrik kesintilerine karşı kesintisiz güç kaynağı bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca farklı tarihlere ait geçmişe dönük güvenlik kamerası kayıtları incelenmiş, işkence ve kötü muameleye dair herhangi bir davranışa ve bulguya rastlanmamıştır.

44. Tüm bölüm ve odalarda kamera ile izleme yapıldığına dair çeşitli dillerde hazırlanmış görsel ve yazılı bilgilendirici formların duvarda asılı olduğu görülmüştür.

45. Kabul Edilmeyen Yolcu Bekleme Salonunda 24 personelin görev yaptığı, ihtiyaç halinde Havalimanı Grup Başkanlığından da personelin görevlendirilebildiği anlaşılmıştır. Son beş yıl içerisinde herhangi bir personel hakkında işkence ve kötü muameleye ilişkin şikâyet ya da başvuru alınmadığı ayrıca hakkında idari ve adli bir soruşturmaya konu olan herhangi bir personelin olmadığı belirtilmiştir.

46. Personelin hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları ve dezavantajlı gruplarla iletişim konularında eğitim aldığı belirtilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

47. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Merkez tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, hem Merkez İdaresi hem

de Merkez personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Havalimanı Çalışma Grup Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

48. Kabul edilmeyen yolcu bölümünde kısa süreli kalan yabancıların, talep etmesi halinde çarşaf, yastık ve yastık kılıfı gibi ürünlerin verilmesi,

49. Kabul edilmeyen yolcu bölümünde odalarda yer alan kırık koltukların tamir ve bakımlarının sağlanması veya yenileri ile değiştirilmesi ve kirli olan koltukların düzenli aralıklarla temizlenmesi,

50. Kabul edilmeyen yolcu bölümünde erkek odalarında yer alan tuvalet ve banyoların kapı anahtar deliklerinin içeri görülmeyecek şekilde kapatılması, bu bölümlere plastik ya da metal çöp kovalarının yerleştirilmesi,

51. Salonlarda yer alan tüm banyo ve tuvaletlerin düzenli olarak temizliklerinin sağlanması,

52. Uluslararası koruma başvurusunda bulunan yolcuların tutulduğu alana benzer şekilde kabul edilmeyen yolcu biriminde de küçük çocuklar ile bebeklerin kalabilecekleri göz önünde bulundurularak, çocuklar ve bebekler için oyuncak temini ile belirli bir bölümün oyun alanı olarak tahsis edilmesinin sağlanması,

53. Yabancıların Havalimanı internetine bağlanabilmeleri konusunda gerekli bilgilendirmenin yapılması, bu hususlara dair çeşitli dillerde hazırlanacak bilgi formlarının duvarlara asılması,

2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiye

54. Yolcuların açık havadan, doğal aydınlatmadan ve egzersiz yapma olanaklarından yararlandırılabilmesi adına havalimanı bünyesinde oluşturulacak yeni bina çalışmalarının hızlandırılması, bu yeni binadan uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişilerle birlikte 24 saati aşan bekleme süresine sahip kabul edilmeyen yolcuların da yararlandırılması,

hususları tavsiye edilmektedir.